

Кордонська Анна Русланівна
студентка гр. ФФМ-21, ФФО, ЗУНУ, м Тернопіль
Науковий керівник: д. е. н., професор Лободіна З. М.

ОСНОВНІ РИЗИКИ ПРОЕКТУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА 2022 РІК

15 вересня 2021 року відбулося представлення проекту Державного бюджету на 2022 рік, його схвалення урядом і направлення на розгляд Верховній Раді України. 2 листопада 2021 р. Верховна Рада України схвалила розроблений урядом проект у першому читанні. Зазначимо основні показники, які передбачені проектом на 2022 р. щодо Державного бюджету України, це:

- доходи Державного бюджету України 1267,4 млрд грн;
- видатки Державного бюджету України 1441,9 млрд грн;
- граничний обсяг дефіциту Державного бюджету України 188 млн грн;
- граничний обсяг державного боргу станом на 31.12.2022 р. 2725,3 млн грн;
- граничний обсяг гарантованого державою боргу станом на 31.12.2022 р. 368,0 млн грн [1].

Міністр фінансів узагальнив головні особливості Державного бюджету України на 2022 рік, які полягають у наступному: збільшення коштів на медичну галузь, у т. ч. подолання пандемії коронавірусу; збільшення видатків на оборону; зростання виплат ветеранам АТО, а саме повне забезпечення їх житлом; зростання видатків на заклади освіти (збільшення заробітної плати працівникам, стипендій студентам); пріоритетне фінансування проектів у сфері інфраструктури та інше (перепис населення, цифровізація) [2].

За висновками фахівців, існують певні ризики у виконанні такого проекту Державного бюджету України, це: негативна реакція економіки на посилення фіскалізації бюджетної політики; непередбачувані соціальні наслідки; послаблення стійкості державних фінансів; обмежений внутрішній попит на ОВДП; збільшення вартості зовнішніх запозичень; зменшення частки прибутку Національного банку України, який перераховується в доходи державного бюджету; зменшення обсягів банківських кредитів, що спрямовуються у реальний сектор економіки [3].

Для уникнення негативних наслідків від зазначених ризиків пропонують: проводити подальше вдосконалення адміністрування податків; краще контролювати ухилення від оподаткування, обґрунтованість надання податкових пільг, виведення коштів за кордон; розширювати податкову базу; оптимізувати видатки держбюджету на утримання органів влади і управління та правоохоронну систему; розвивати фінансовий ринок і зокрема ринок цінних паперів шляхом ширшого залучення до нього фізичних осіб; підвищити ефективність управління капіталом Національного банку України; розвивати діяльність нацбанку на фінансовому ринку України; удосконалювати діяльність НБУ щодо рефінансування вітчизняних банківських установ [3].

Крім того, фахівці акцентують на ризиках зростання у 2022 р. витрат з держбюджету на обслуговування державного боргу; підвищенні навантаження на держбюджет внаслідок зростання виплат за гарантованими державою позиками державних корпорацій; порушенні перерозподільчих макроекономічних пропорцій (тих, що стосуються валового внутрішнього продукту і ресурсів, які перерозподіляються у держбюджеті) [4].

Група науковців зазначають ще й таку ваду запропонованого проекту держбюджету, як використання при його розробці застарілих макропоказників, які в першу чергу лягають в основу усіх прогнозів щодо державного та місцевих бюджетів країни. Так, було взято за основу прогнози економічного і соціального розвитку країни, розроблені у травні 2021 р. Але за час, що пройшов, відбулося суттєве збільшення цін як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках. Такий підхід у плануванні значно знижує реалістичність проведених розрахунків щодо Державного бюджету України на наступний рік [5].

Ми погоджуємося з висновками дослідників, які акцентують на зниженні соціальних виплат внаслідок встановлення прожиткового мінімуму у більш ніж два рази нижчих розмірах, ніж фактичні показники [4]. Справа в тому, що за такого підходу усі соціальні виплати автоматично зменшуються, адже вони розраховуються на основі розміру прожиткового мінімуму. В даний момент абстрагуємося від питання обґрунтованості самого розміру прожиткового мінімуму, який є нереальним для елементарного виживання значної кількості громадян.

В даний час, згідно Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» від 15 грудня 2020 року № 1082-IX, прожитковий мінімум встановлений на рівні 2294 грн, а з 01.12.2021 р. він буде 2393 грн [6]. З 01.01.2022 р. заплановано прожитковий мінімум в розрахунку на одну особу залишити на рівні 2393 грн, з 01.07.2022 р. він буде у розмірі 2508 грн, з 01.12.2022 р. – 2589 грн [7]. Не зважаючи на поступове зростання цього важливого показника, все ж така сума грошей недостатня для задоволення мінімальних потреб громадян усіх соціальних і вікових груп.

Окремий блок «вузьких місць» проекту держбюджету виділяє Асоціація міст України, а саме тих, які стосуються регіонального розвитку та підтримки органів місцевого самоврядування, це: недостатній обсяг додаткових дотацій на освіту і охорону здоров'я; не враховано зростання заробітної плати у сфері освіти при розрахунку дотацій, які виділяються з державного бюджету закладам освіти; недостатні кошти на виплату разової грошової допомоги ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань та на соціальну допомогу особам, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною; не передбачено субвенцій на боротьбу з COVID-19 для закладів загальної середньої освіти; не передбачено субвенцій на створення центрів культурних послуг; залишається недосконалим порядок розподілу субвенції на дороги між окремими видами бюджетів місцевого самоврядування; не заплановано фінансової підтримки органів місцевого самоврядування у питанні фінансового забезпечення проходження опалювального сезону; занадто малою

є передбачена у проекті підтримка розвитку мережі Інтернету в сільській місцевості та Центрів надання адміністративних послуг [8].

Підсумовуючи, зазначимо, що процес планування стосовно формування та виконання Державного бюджету України є надзвичайно складним та відповідальним явищем, оскільки показники, які закладаються в ухваленому законі про держбюджет стають фінансовою базою для функціонування країни протягом бюджетного року. У цьому сенсі необхідно дотримуватися принципу наступності, тобто виконання раніше прийнятих зобов'язань, а також досягнення цілей і завдань, які визначені у стратегічних документах. Крім того, розрахунки повинні бути об'єктивними, обґрунтованими і реалістичними. Процедура обговорення проекту бюджету має стати максимально прозорою, зрозумілою і доступною для громадськості. І, саме головне, це те, що при вдосконаленні проекту при його розгляді, аж до затвердження розробники повинні максимально враховувати висловлені науковцями, практиками і громадськістю міркування та пропозиції щодо формування та виконання Державного бюджету України.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72775 (дата звернення 20.11.2021).
2. Комісарова О. Яким буде бюджет-2022. Пояснив міністр фінансів. URL: <https://suspihne.media/164774-akim-bude-budzet-2022-poasniv-ministr-finansiv/> (дата звернення 20.11.2021).
3. Данилишин Б. Бюджет 2022: реалістичність та ризики. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2021/09/29/678271/> (дата звернення 20.11.2021).
4. Соболев Д. Бюджет-2022 йде на доопрацювання. Які зауваження висловили нардепи та експерти. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/blog/775054.html> (дата звернення 20.11.2021).
5. Репко М., Гайдай Ю., Юзьків В. Огляд проекту Держбюджету 2022 (І читання). URL: <https://ces.org.ua/review-of-the-draft-state-budget-2022/> (дата звернення 20.11.2021).
6. Закон України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» від 15 грудня 2020 року № 1082-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text> (дата звернення 20.11.2021).
7. Рада підтримала у першому читанні проект Держбюджету на 2022 рік: якою будуть мінімальна зарплата та прожитковий мінімум. URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1061400.html> (дата звернення 20.11.2021).
8. Проект Держбюджету на 2022 рік: аналіз та перші висновки АМУ. URL: <https://auc.org.ua/novyna/proyekt-derzhbyudzhetu-na-2022-rik-analiz-ta-pershhi-vysnovku-amu> (дата звернення 20.11.2021).